

גיליון הורים פרשת בראשית

הורים יקרים,

בסימנא טבא אנו פותחים את חומש בראשית. בפרשה שישה נושאים מרכזיים:

- א. בריאת העולם והאדם
- ב. גן עדן
- ג. בריאת חוה
- ד. חטא אדם הראשון
- ה. הבנים הראשונים קין והבל
- ו. עשרה דורות מאדם עד נח וחטאתם

לקראת השבת מצורפים חמישה סיפורים:

סיפור א' - מעלת ההתמדה בלימוד התורה

סיפור ב' - הגוף והנשמה כאחד

סיפור ג' - על חלוקת העולם בין קין להבל

סיפור ד' - מידת הקנאה

סיפור ה' - "ויתעצב אל לבו" וכי הקב"ה לא רואה את הנולד?

שבוע טוב ושבת שלום

סיפור א' לשולחן שבת

מעלת ההתמדה בלימוד

להורים – מטרת הסיפור ללמד לילדים שלעיתים אין הזדמנות שניה להשיג משהו שכבר היה בכף ידינו ודחינו אותו. את המסר ראוי למקד על מעלת ההתמדה בלימוד התורה במטרה להקנות להם גירסא דינקותא כיוון שההזדמנות הזו לא חוזרת בגיל מבוגר. מספרים על אדם אחד שהיה עשיר עשיר כקורח, ככל שהלך והזקין גדל הונו ואף הוכפל. ילדים לא היו לו ואף להנשא לא זכה. כשהגיע לגיל שמונים החליט לחגוג את יום הולדתו "ברוב עם". לכל מנהלי מפעליו ואף לפועלים הרבים נשלחה הזמנה מפוארת ומהודרת, המבשרת על השמחה הגדולה השרויה במעונו של העשיר הגדול. ביום המיוחל איש לא נעדר. כולם הגיעו מחוייטים מכף רגלם ועד קודקודם. העשיר לקח תחילה את אורחיו המרובים לסיוור בחוילתו המפוארת, בין עצי הפרי והפרחים, עד שהגיעו לבריכה, כאן עצר העשיר וביקש שקט מוחלט. בקול שקט ונרגש הודיע שהחליט שרצונו ביום הולדתו לשמח אדם נוסף ולהופכו לעשיר בין לילה. מי יזכה לזאת? האדם הראשון שיחצה את הבריכה בשחיה, תינתן לו בקשה אחת מהעשיר עד עשרה מיליון שקלים. שקט ומתח השתררו ועוד רגע קט וכמעט כל הנוכחים מצאו עצמם בבריכה בבגדיהם המעונבים, אולם! , סיים העשיר את דבריו, עלי להיות הוגן ולומר לכם שבבריכה ישנו כריש, אומנם אינו גדול במיוחד, אך ביס קטן, יכול לגרום ל"חור גדול". אם כן, אנא קחו זאת בחשבון, סיים העשיר את נאומו.

האנשים עצמדו נפעמים לראות מי הוא זה ואי זה הוא שיהיה לסכן את חייו תמורת זהובים. השקט שרר והמתח עלה, כך עמדו כמה דקות כשלפתע רעש, חבטה של מים והנה אדם שוחה במהירות ותוך דקות חוצה את הבריכה כשברקע מחיאות כפיים סוערות. העשיר ניגש אליו ולחץ ידיו בחום ומבקש מאותו אדם, לדעת מה בקשתו ומה רצונו, אותו אדם רועד כולו וכועס החל מגמגם בפיו עד שנפלטה הבקשה מגרונו: רוצה הוא לדעת מיד מי זה אותו בן בליעל שדחפו למים הזדונים וכמעט שגרם למותו המיידית?!

העשיר, כשחיוך של חמלה נסוך בשפתיו אמר לאותו אדם: אומר לך בקשתך, אולם דע לך שאת הבקשה שהבטחתי לקיים, לאדם שיעבור את הבריכה בשלום, כבר איבדת ופיספסת שכן אמרתי והודעתי מפורשות את הבקשה הראשונה אמלא! ואתה בסכלותך הפסדת את זכות הבקשה הגדולה כאשר התעסקת בוטות....

סיפור ב' לשולחן שבת

"וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה"
מעשה במלך אנטונינוס שאמר לרבנו הקדוש (ר' יהודה הנשיא), נדמה לי שהגוף עם הנפש יש להם סיבה טובה לפטור עצמם ביום הדין. שהרי ראינו שאם הנשמה יוצאת מן הגוף נשאר הגוף מת כמו אבן שאינה זזה ממקומה. אם כן בזה יש לי תשובה טובה, כי יטען: העוונות עשתה הנשמה, כי בלעדיה אינו יכול לעשות מאומה. וגם הנשמה יכולה לפטור עצמה מן הדין בטענה שברגע שיוצאת מן הגוף הרי היא טסה באוויר לרקיעים ומסתלקת מן העולם הזה. אם כן יש לשניהם תשובה טובה.
(אם כן, גם הגוף וגם הנשמה צודקים בטענותיהם, ואין להענישם. נמצא האדם פטור מעונש)
אמר לו רבנו הקדוש:
משל למה הדבר דומה? למלך שהיה לו פרדס, שאין כמותו ליופי, עם עצי פרי משובחים ומיוחדים במינם. רצה המלך להציב שומר על הפרדס היקר, אך, חשש שמא לא יעמוד בפיתוי ויטול מפירותיו. מה עשה? הציב שני שומרים, אחד חגיר והשני עיוור...
לימים, אמר השומר החגיר לחברו העיוור: ידידי, רעיון עלה בליבי, הרכיבני על כתפך ואומר לך להיכן תפנה, כך נקטוף יחד מפירותיו של המלך, ונתחלק בהם. הסכים העיוור לעצת חברו וכך עשו.
באחד הימים ביקר המלך בפרדס, והנה חסרים פירות רבים. קרא המלך לשומרי הפרדס, ושאלם: מי הוא זה שהעז לקטוף מפירותי? ענה העיוור למלך: הכיצד אוכל לראות היכן הפירות, הרי עיוור אני? ואילו החגיר ענה: הכיצד אוכל אני להגיע אל הפירות, הרי חגיר אנוכי?
המלך שחכם היה, הבין מיד את אשר אירע בגנו, ופסק את דינם, את החגיר הושיב על כתפי העיוור, וכך הוכיח להם את תרמיתם. והענישם יחד ...
וזהו הנמשל – אחרי שהאדם מת, בעודו בקבר, מחזירים את הנשמה לגופו ומענישים את שניהם יחד (סנהדרין פרק חלק)

סיפור ג' לשולחן שבת

"ויאמר קין אל הבל הבל אחי" (בראשית ד, ח) - אָמַר קִין לְהֶבֶל: בּוֹא וְנַחֲלֵק אֶת הָעוֹלָם. אָמַר לוֹ (הבל): הֵן. אָמַר קִין: טַל אֶתָּה אֶת הַמִּטְלָטְלִין וְאֲנִי אֶת הַקֶּרְקָעוֹת, וְהִתְנוּ בֵּינֵיהֶם שְׁלֹא יִהְיֶה לָּךְ עַל זֶה כָּלוּם.
הַתְּחִיל הֶבֶל לָרְעוֹת אֶת הַצֶּאֱנָן. אָמַר לוֹ קִין: אֲדָמָה זֹאת שְׂאֵתָה עוֹמֵד עָלֶיךָ שְׁלִי. אָמַר לוֹ הֶבֶל: צֹמֵר זֶה שְׂאֵתָה לְבוֹשׁ שְׁלִי. זֶה אוֹמֵר (הבל): חֲלִיץ! (את הצמר) וְזֶה אוֹמֵר (קין): פֶּרֶחַ! ("תעמוד" באוויר) מִתּוֹךְ כֶּף – "וְיָקֶם קִין אֶל הֶבֶל אָחִיו".
הַתְּחִיל קִין רֹדֵף אַחֲרָיו מִהָר לְבָקָעָה וּמִבָּקָעָה לְהָר, עַד שֶׁנֶּאֱחָזוּ זֶה בְּזֶה וְנִצַּח הֶבֶל אֶת קִין וְנָפַל תַּחְתָּיו. וּכְשֶׁרָאָה קִין כֶּף הַתְּחִיל צוֹחֵם: הֶבֶל אָחִי! שְׁנִינִי בְּעוֹלָם, מָה אֶתָּה הוֹלֵךְ וְאוֹמֵר לְאַבְרָם...? נִתְמַלֵּא עָלָיו הֶבֶל רַחֲמִים וְהִנִּיחוֹ. מִיד עָמַד עָלָיו קִין וְהִרְגוֹ. זֶהוּ שְׁנֵאָמַר: "וְיָקֶם קִין אֶל הֶבֶל אָחִיו" (שם), מִלְמַד שֶׁהָיָה נִתּוֹן תַּחְתָּיו.
(הסיפור הוא חיבור מדרשים ממדרש תנחומא ט' ומדרש רבה בראשית כב, ז מדרש רבה שמות לא, יז מאתר ספר האגדה – אוצר אגדות חז"ל)

כל מריבה בין אחים או חברים מתחילה כאשר לא יודעים לחלוק אחד עם השני. המילה אחים מגיעה מהמילה אחווה (לשון איחוי וחבור). ראינו שהאחים הלכו במידת הדין ולא היו מוכנים לחלוק זה עם זה. היה להם את כל העולם בפניהם ואף על פי כן הגיעו למאבק. קין, בצביעותו (מה תאמר לאבא...), ניצל את חולשתו של הבל אחיו הרחמן והרגו.

סיפור ד' לשולחן שבת

בסיפור קין והבל אנו לומדים על מידת הקנאה שמוציאה את האדם מן העולם.
קין והבל הביאו קורבנות לקב"ה. הבל מבין את חשיבות הקורבן, ומביא מבכורות צאנו. בשונה ממנו, אחיו קין מרגיש שהעולם הוא קניינו ומביא להקב"ה מהפסולת של תבואתו.
הקב"ה שועה למנחתו של הבל ואחיו בקנאתו קם עליו והורגו נפש. עלינו ללמוד על תיקון מידת הקנאה והעונש הראוי לבעל הקנאה.
מלך אחד התחפש לעני על מנת לראות איך מתנהגים בני מדינתו. בשעת לילה הגיע אל אחד מבני המדינה וביקש ללון.
אותו אחד לא היה בעל אמצעים אך מכניס אורחים. הוא נתן למלך לחם צר ומים שהיו לו כארוחה למחר ואף נתן למלך לישון במיטתו בעוד הוא ישן על הרצפה למרות שהוא לא זיהה את המלך.... ובבוקר שילחו בשמחה ובמאור פנים.
התרגש המלך מאד ולמחרת דפק בדלת שכנו שהיה בעל מידה גדולה של צרות עין...

השכן צר העין היה עשיר ובעל הבית גדול. אומנם הכנים הוא את המלך, אך נתן לו מן השאריות של האוכל ואף השכיבו לישון על הארץ בעוד הוא ובני ביתו מתרפקים במיטותיהם הנוחות... הוא גם לא זיהה את המלך ושלחו למחרת בבוקר בבוז... הגיע המלך לארמון וזימן את שתי השכנים. שאלם המלך: "האם הנכם מזהים אותי?" שניהם השיבו בשלילה אך הזכיר להם המלך שהתארח בביתם... השניים קפאו במקומם לזאת לא ציפו... הרגיעם המלך וביקש לתת להם שכר על האירוח. על מנת לתת שכר הוגן הציע המלך כי מה שיבקש צר העין שהכניסו בזלזול - יקבל חברו שארץ את המלך בכבוד פי שניים... החל צר העין לחשוב: "אם אבקש מליון חברי יקבל שני מליון - לזאת לא אסכים! אם אבקש ארמון יקבל חברי שני ארמונות - אין מצב !!!" לאחר שהתחבט עם עצמו אמר למלך: "המלך תוציא לי עין אחת..."! אמר המלך: "רשע שכמותך! אתה מבקש בחמדנותך לעוור את חברך משני עיניו... נוציא לך את שתי עיניך וחברך יקבל את שכרו מושלם..."

סיפור ה' לשולחן שבת

נלמד על הנהגת הקב"ה בתוך פרשת בראשית.

כתוב בפרשה "ויתעצב אל לבו" - גוי אחד שאל את ר' יהושע בן קרחה אמר לו אין אתם אומרים שהקב"ה רואה את הנולד? אמר לו הין, אמר לו הגוי אם כך כיצד אומר הכתוב "וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ" ומשמע שרק עכשיו ידע הקב"ה שהם רשעים? שאילו ידע קודם לכן למה ברא אותם?

ענה לו ר' יהושע בן קרחה: "אמר ליה נולד לך בן זכר מימך", אמר לו "הין", "ומה עשית", אמר לו "שמחתי ושימחתי את הכל ועשיתי סעודה גדולה והזמנתי אנשים", אמר לו "ולא היית יודע שסופו למות?",

אמר לו "בשעת חדותא חדותא בשעת אכלה אכלה" (בשעת שמחה - שמחה ובשעת אכל - אכל)

אמר ליה "כך מעשה לפני הקב"ה, אע"פ שידע הקב"ה שסופם של הבריות לחטוא וימוחו במבול, בכל זאת לא נמנע מלבוראם בגלל כמה צדיקים שעתידיים לצאת מהם". (ילקוט שמעוני פרשת בראשית)

אנו לומדים שהשגחת הקב"ה היא לאורך דורות וגם אם עכשיו הדברים נראים לא הגיוניים, אנו יכולים להיות בטוחים שהקב"ה מנהיג את עולמו ואין יד מקרה בעולם.

מתכוננים לפרשה תשובות לשאלות:

א. בריאת העולם והאדם -

1. השלימו: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" (בראשית א', א')

2. מיתחו קו מה ברא ה' בכל יום:

יום ראשון (א', ג')	יום שלישי - היבשה, דשא, עשב, עצים
יום שני (א', ו')	ים רביעי השמש הירח והכוכבים
יום השלישי (א', ט"ג)	יום חמישי שרץ המים (חיות המים), עופות
יום רביעי (א', יד' - ט')	יום שישי חיות הארץ, הבהמות, רמשים והאדם
יום חמישי (א', כ"ב')	יום ראשון האור
יום שישי (א', כד' - כז')	יום שני רקיע

3. מדוע נקראים השמים - שמים (רש"י א', ח') שא מים, שם מים, אש ומים (שערבן זה בזה ועשה מהם שמים)

4. באיזה יום נאמר פעמיים "כי טוב" (פרק א' פס' י"ב, י"ג) יום שלישי

5. למה הקב"ה ברא גם את השמש וגם את הירח (א', טז') ? השמש למשול ביום והירח בלילה

6. מה היה מאכל האדם כשנברא? (א', כט') כל עשב זרע זרע וכל העץ אשר בו פרי עץ זרע זרע

7. על איזה יום בבריאה נאמר "טוב מאוד" (א', לא') יום שישי

8. מה עשה הקב"ה ביום השביעי (ב', ב') שבת ממלאכה

ב. גן עדן

9. מדוע לא צמחו שיחים ועשבים בארץ? (ב', ה') א. לא ירד גשם ב. לא היה אדם לעבוד

10. היכן נטע הקב"ה גן ? (ב', ח') בעדן מקדש

11. איזה עצים היו בגן שבעדן (ב', ט') ? א. עץ נחמד למראה ב. טוב למאכל ג. עץ החיים ד. עץ הדעת

12. למה שם ה' את האדם בגן שבעדן (ב', טו') ? לעבוד ולשמור על הגן

13. מאיזה עץ מותר לאדם לאכול ? (ב', טז') מכל עץ הגן

14. מאיזה עץ אסור לאדם לאכול? (ב', יז') עץ הדעת ועץ החיים

ג. בריאת זווה

15. מי נתן את השמות לבעלי החיים? (ב', כ') האדם

16. למה ה' ברא את האישה? (ב', כ') הקב"ה לא מצא לאדם עזר כנגדו

17. ממה ה' ברא את האישה? (ב', כא') מצלעו של אדם הראשון

18. מדוע נקראת האישה – אישה? (ב', כג') כי מאיש לוקחה

ד. זוטא אדם הראשון

19. מי היה ערום(חכם) מכל חית השדה? (ג', א') הנחש

20. איזה איסור הוסיפה האישה על ציווי ה' (ג', ג') ולא תגעו בו

21. כיצד מפרש רש"י "לא מות תמותון" ? (רש"י ג', ד') הנחש דחף את האישה על העץ ואמר לה שכשם שלא מתה מהנגיעה היא לא תמות מהאכילה

22. מה עונשו של הנחש (ג', יד') על גחוניו ילך, עפר יאכל כל ימי חייו, איבה בינו לבני אדם

23. אחד מעונשיו של האדם (ג', יט') : "בזעת אפיך תאכל לחם עד שובך אל האדמה"

24. מדוע נקראה האישה חווה (ג', כ') ? כי היא היתה אם כל חי

25. מדוע ה' גרש את אדם מגן עדן(ג', כב')? כדי שלא יאכל מעץ החיים

ה. קין והבל

26. במה עבד הבל (ד', ב')? רועה צאן

27. במה עבד קין (ד', ב') ? עובד אדמה

28. למה הקב"ה קיבל את מנחת הבל ולא את מנחת קין (רש"י ד',ג') קין הביא מהיבול הגרוע ואילו הבל הביא מהמובחר

29. מה עשה קין להבל (ד',ח') ? הרג אותו

30. לפי רש"י מהו אות קין (רש"י ד',טו') ? חקק לו אות משמו במצחו

ו. עשרת הדורות מאדם עד נוז וזטאתם

31. סדרו לפי הסדר הנכון: (ה' , ג'לא') אדם, שת, אנוש, קינן, מהללאל, ירד, חנוך, מתושלח, למך, נח

32. עפ"י רש"י, מדוע גם בעלי החיים נענשו? שתי סיבות (רש"י ו',ז') אף הם השחיתו דרכם, הכל נברא לאדם וכיוון שהוא כלה אין בהם צורך

33. מי מצא חן בעיני ה' (ו',ח')? נח